

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Előfizetési díj
Vidékre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 „
Negyedévre	3 „
Egy hónapra	1 „

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

Hirdetési díjak:
Őrszór hasábozott gármund sor 6 kr. ára
Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr. Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:
Bécsben: Oppelk Alajos (Wollzeile 22), Haasen
stein et Vogler
Wien
Wallfischgasse nr. 10.

Nyilttéri cikkek
gármund sora után 25 kr. fizetendő.

Szerkesztői szállás:

Belső-farkasutca 17. szám, hová a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak.

Kéziratok nem adatnak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET”
politikai és közgazd. napilap
1873-dik évi folyamára.

A „KELET” előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hónapra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetés pénzek, legcélszerűbben postai utalvánnyal, kiadó Stein János könyvkereskedésbe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után tiszteletpéldánnyal szolgálok.

A „KELET” kiadóhivatala.

Buda-pest, február 25.

(y.) Tegnap vette kezdetét a közoktatási vita, Trefort miniszter nyitotta meg egy olyan beszéddel, melyért az elismerés koszorúját a baloldaliak is készséggel adták meg. Átálán örömmel kell constátálnom, hogy a jelen budgetvita igen sokat simított azon éies ellen-tétlen, mely a pártok közt mindeddig fentartotta magát; Szláv, Kerkapoly, Zichy és Trefort beszédeit az ellenzék majdnem minden tételében azon tetszéssel fogadta, melyet kormányfőiről iránt a Deákpart tanusított; szóval a budgetvita a parlamentarismus legrendesebb medrében halad, sőt mi ennél is több, mintán a balközép — mint a hogy Ghyczy híres köz-jogi beszéde után előre megmondottuk — a sut-ba fektette ócska fegyvereit a 67-iki kiegye-zés ellen, ellenzékünk lassanként arra kezd reá jöni, hogy korántsem oly nagy az űr, mint a mekkorát maga és a Deákpart közt tátong-ni hitt.

Ministerei egyenkint, mint új egyének programokat tartottak s az ellenzék a ház-

ban és azon kívül legnagyobb részben határo-zottan magáéva tette azokat. Oly jelenség ez, melyet, ha nem is épen egy fuzio előhírnökeként, de mindenesetre, mint a békés parlamenti élet megnyugtató előjeleként kell üdvözlönni.

Hogy azonban folytassuk ott, hol kezdet-tük, Trefort miniszter programszerű beszéde a legpracticusabb irányt mutatta ki, melyet köz-oktatásügyünk vezetésében követnünk lehet; ő nem hajhász üres eszméket, de minden szava éreztette velünk, hogy előttünk egy valóban erélyes kormányférfi áll, ki nem ígér többet, mint a mennyit tesz, de azt megteszi, a mit ígér. Minden szaván észlelhető volt a komoly határozottság nemcsak teendői, hanem azután érvényesítendő elveire nézve is. Az utóbbiak közé kell sorolnunk azon nagy horderejű eszméjét, hogy egyeteminkre idegen tudósok hi-vattassanak meg. E tervet részünkről üdvözlö-jük; valóban ideje, hogy szakítsunk azon tábl-labírói félelemmel, melynek következtében kiir-tani törekszünk mindent, mi nem magyar, azt téve fel, hogy okvetetlen nemzetiségünket kell veszélyeztetnie. Ily elvből indulva ki, mi ma-gyarok, elkezdve a legutolsó protestáns gym-nasiumon chinai falat vuntunk a magyar és más idegen nyelvek között, annyira, hogy tanítvá-nyaink — ha még latinul volnának írva a tu-dományos könyvek, még csak valahogy megér-tenék, minthogy azonban többnyire német nyel-ven vannak írva, reájok nézve az holt kincs.

És mindennek csupán hamis felfogás in-doka, mert, ki teheti fel azt, hogy valaha né-metté legyen az a fiatal, ki magyar szülők há-zában, magyar tanodában nőtt fel, de ez os-kolákban a németet annyira megtanulta, hogy az e nyelven irt munkák, melyek nélkül tudományos ember nem élhet, nem lesznek előtte érthetetlenek, vagy ha egyetemre megy, a sok derék magyar tanár között olyanok is lesznek, kiknek ajkairól németül hallja az örökéletű igét? Egy nyelv megtanulása még senkit sem forgatott ki nemzetiségéből.

Feltétlenységünk árán minden nemzetiség éltető, erejét a tudományt veszítjük el, mert nálunk a mély tudományosságnak egyesek birto-kában vannak ugyan, de hogy általános magyar tudományosság, mint például a németeknél, nálunk nem létezik, nem szorul bizonyításra. Vagy ha talán bizonyitnunk kellene, szégyennel mut-atnánk csak a kolozsvári egyetemre, hol két tanszék betölthetésére széles Magyarországon nem akadt ember. E bajon csak úgy segítse-

tünk, ha oda, hol nincs, onnan veszünk, hol van. Igaz, hogy ez sok nehézséggel fog járni, lesznek kik az egyetemeken a netalán idegen nyelven történhető előadásokért szokás szerint a kormányt germanisatornak fogják nevezni, más részről ifjaink tudvalevőleg anyanyelvün-kön kívül mást nem értenek s a mit elmulasz-tott a gymnasium e tekintetben, az egyetem nehezen fogja helyrehozni. Szóval ide is idő szükséges, mint a tanügy terén minden legki-sebb intézmény meghonosítására, mert itt a té-nyező alany nem a kormány, hanem az egyes. Mindenekfelett nemzetünk magáéva kell hogy tegye azon meggyőződést, hogy mivel egyént nem lehet más nemzetiségűvé tenni, mint a mi-lyennek anyja kebelén felnőtt s ha lehetne is, egy nyelv betanulása sohasem változtatja át.

— Országgyűlés. Budapest febr. 25. A köz oktatási vita fénypontja, ugylátezik, a mai ülés volt. Érdekes s fontos beszédeket hallottunk s ezek kö-zött egy olyant: a Csengeri Antalét, mely az abban kifejtett érvek súlyánál fogva közoktatásunk fejlő-désére kétséghívul nagy hatással lesz.

Csengeri két órán át szolt. Bocsánatot kért a háztól, hogy betegeskedése miatt csak halkan sza-kadozottan szólhat s a háznak (bár a késő óra mi-att megtriktult) sorai a legfeszültebb figyelemmel hallgatták a szónokot, ki beszélő organumával, gyön-gékedésével küzdve, a közoktatás minden ágairól elmondá nagy tanulmányait s az ezeken alapuló ész-lelődséit. A beszédnek az említett okok folytán, nem lehetett zajosb külső hatása; kinyomatra ez egyike a legnevezetesebb tanulmányoknak, melyeket magyar nyelven a közoktatás ügyéről felmutatha-tunk.

Csengeri a népoktatás ügyében ellenzi a nép-oktatási törvény revisióját.

Érdekesek s talpraesettek voltak megjegyzései arról, hogy a ministerium nem költötheti el a száma-ra megszavazott összegeket; figyelemre méltók in-dítványai népoktatásunk állapotainak kimutatása tár-gyában, ő — mint tudva van — a törvény revisióját sürgeti: s azt a mai ülésben a tanfelügyelői hatá-skör elégtelenségével indokolta.

Szóltak még: Irányi Dániel, a „szabadság” szempontjából tárgyalva a vallásügyet és Schvartz Gyula, kinek nagy előnyére válnék, ha nézeteit tö-mörebben összefoglalva adná elő. Egy nyelv botlása azt mondta, hogy a minister helyesen cselekedett,

ki 1404-ben halt meg; így tehát élte idejét meg-közelítőleg a 14. század közepére tehetni, habár a fennebb említett két uralkodó életének összehason-lításából, a kik halálának éve majd egy évszázadra esik egymástól, átlátható, hogy korának történelmi meghatározásáról szó sem lehet. Bár mikor élt le-gyen is, ő a török nép képzeletében egy igen régi, mes-zsi ködszerű multban él, s ezáltal személye egészen képzeleti ábrándképpé változott, kinek azonban má-gusi nymbusa századokon keresztül a jelen pillana-tig elhomályosulás helyett mindinkább fényt nyer s szájról-szájra járnak szikrázó élez és humor teljes kalandjai és csintalanosságai.

Természetesen az általa elbeszélte történetek hasonlítanak a legtöbb illyenmű török mesékhez, me-lyek legnagyobb része csiklandós természetű és oly-kor emészthetlenségűköl fogva az európai olvasó-fület kellemetlenül érintik. Csak néhány aránylag csekély számú tartja meg az illem határait s fér össze találó éleze modern fogalmainkkal. Jellemző, hogy az e öbbieken a legműveltebb török eszládok jól elmulatnak, sőt minden tartózkodás nélkül gyer-mekek is elbeszélnek azokat, a nélkül, hogy valaki megütődné rajta.

Nasreddin elbeszéléseiből német kiadásban is jelentek meg, azonban többnyire a gyengébbek, a legtalálókbbak csak eredetiben találhatók meg. Ezek közül im közlünk néhányat.

A törökök fogalmai szerint temetésekor mihelytt a hullavivők eltávoztak, minden halotthoz két durva goromba lélek lép az ugynevezett sirangyalok: Mun-kár és Nekir, s vizsgálat alá veszik a halott hité-nek valódiságát és tisztaságát. S ha ez meg van, kész számukra a paradicsom, ha nincs, mindkettő-ráút egy vaskalapácsal, minek folytán mulhatat-lanul elkiáltja a hulla magát s ekkor az örök po-toli büntetés bizonyos. E szomorú kilátás arra indí-

tidőn őt bizalmával megajándékozta) valamint a pénzügyi bizottság nládójával folytatott polemiája, derűltögre adott alkalmat.

Törvényjavaslat

A királyföldi törvényhatóságok rendezéséről.

(Vége.)

II. Fejezet. A száz nemzeti egyetem szervezetéről és hatásköréről.

11. §. A száz nemzeti egyetem áll harmincz-három tagból, kiket a királyföldi törvényhatóságok és az azokba bekebelezett királyi városok bizottsá-gai egyévre a következő arány szerint választanak.

Jelenen: egy Székesbányát, mint Brassó megye küld egyenként három; a többi királyföldi törvény-hatóságok mindegyike kettőt: Brassó és Székes ki-rályi városok mindegyike kettőt; Beszterce, Med-gyes, Segesvár, Szászsebes és Szászváros városok mindegyike egyet.

Ha ezen törvény 10. §-sa értelmében több ki-rályföldi törvényhatóság egyesülne: az egyesülés folytán keletkező törvényhatóságannyi tagot választ, a hány tag a fentebbiek szerint az egyesült törvény-hatóságokra esett.

12. §. A száz nemzeti egyetem elnöke a száz-ispán.

Alelnöket az egyetem öntigjaiból választ.

13. §. A száz nemzeti egyetem évenként egy rendes gyűlést tart, melyet a százispán hiv egybe, ki hat törvényhatóság kívánatára az egyetemetrend-kivüli gyűlésre összehívni köteles.

14. §. A nemzeti egyetem hatáskörébe tar-toznak:

- a) az ügyrend megállapítása;
- b) a királyföldi törvényhatóságait illető s ed-dig is a nemzeti egyetem által kezelt vagyon igaz-gatása és az a feletti rendelkezés;
- c) az ezen vagyont terhelő kölcsönvételek;
- d) törzsvagyon szerzése és elidegenítése;
- e) a költségvetés évenkénti megállapítása és a zárazamadás megvizsgálása;
- f) az egyetem tisztviselői számának és szerve-vezetékének, valamint az elnök és a tisztviselők fi-ze-tésének megállapítása;
- g) az egyetem tisztviselőinek választása, el-lenőrzése, felelősség alóli felmentése, a hivataltól való felfüggesztése, s a tisztí vizsgálat elrende-lése;
- h) a felügyelele alatti vagyonból tett alapit-ványokra való felügyelet.

15. §. Csak a belügyminister jóváhagyása után hajthatatik végre oly határoz t, mely

totta Nasreddint, hogy a midőn végrendeletét ké-szítette, a következő magható szavakat igtassa bele: „ha egykor meghalok, fektessetek engem egy ócska sirba!” A mint az összegyűltek ezért csodálkozva — kérdést intéztek hozzá, ez felelte: „Hát a mikor a kikerdező angyalok fognak jöni, azt mondom nekik, mit akartok? én már ki vagyok kérdeve, nem látjátok, hogy sirom már régi?” — Más alkalom-mal szállásán egy tolvajt lepott meg, ki mindent felpakolt a mit csak talált; Nasreddin gyors lélek-je-lentével, magához vette a mi ott maradt s ment a tolvaj után, a mint pedig ez saját házába belépett, Nasreddin bebocsátást kért: a tolvaj kérdezte: mit akarsz itt mester? mire így válaszolt: „nős hát nem ebbe a házba költöztünk át?” — „Ruha teszi az embert!” a törököknél is divatozik e példabeszéd mint nálunk és Nasreddin egyszer saját személyén kísértette meg annak igazságát. Egyszer ugyanis, midőn egy menyegzőn roz elviselt ruhában jelent meg senkiséim akará ismerni, megboszankodva e felett, haza sietett s egy drága bundát vett fel s visszament a lakomára. És bámuljatok! a legnagyobb tisztelgésekkel fogadtatott s az asztalfőn adtak neki helyet. A mint udvariasan étellel kínálták meg, az öreg fogta bundája ujait s szólott: „parancsolj édes bundám!” „Mit csinálasz?” kiáltának elbámulva az emberek. „Nyilván való, hogy bundámat illeti ajtisz-telet!” — felelt — „tehát az ételt is megeheti!”

Egy valakinek, ki számárát kölcsön akarta kér-ni, azt mondta Nasreddin, hogy nincs itt, a számár azonban ép akkor orditni kezdett: „há—kiáltott a kölcsön kérő — te azt mondd mester, hogy nincs itt s ime ordit ben,” a mester felelt: „Milyen kü-lö-nös egy ember vagy te, hogy a számárnak hiszel s nekem ősz embernek nem akarsz hinni?”

(Folytatása köv.)

„KELET” TÁRCZÁJA.

Egy török Markalff.

A török, ha az irodalom tekintetében általán nem is oly productiv, mint kelet többi népei, virág-zó korukban azonban mégis sok szép gyümölcsöt szedtek a tudomány és művészet fájáról. A tudomá-nyok közt mindenekek felett a történelem az, me-lyt miveltek, s mely még igen gazdag tárgyat fog-cépezo a jövő kutatók számára; nem kevésbé tűn-ek ki a nyelvtudományban is, mivel ép a jelenté-senyebb török tudósoknak és nyelvészeknek közön-ök a perzsa költészet mély értelmének felmutatását. Ők voltak azok, kik fáradságtalan szorgalom és ön-feláldozással kiválólag a perzsák nagy költőinek mű-reit, mint Hafiz dalait, Sadi és Dschelaledin Ru-ni költeményeit éies érzéssel legkisebb részeikig ommentálták és megvilágosították, átkutatták és megérthetővé tették, mi nélkül ama költemények né-mely helyei s példázatai örökre homályosak és meg-érthetetlenek maradtak volna előttünk.

A mi pedig magát a költészetet illeti, a tö-rök sajátképpé költészete a mai napig is csak kö-épszerű, nélkülöz minden eredetiséget, az arab és perzsának pusztá utánmajmolása és bár meynyire gykezezt is Hammer a török költészetről irt négy ötetes munkájában legalább is annyi viszonyitott alantóséget adni neki, mint a milyen viszonyban olt a római költészet a görögökhöz, az általa példá-ul felhozott több mint 2000 török költő és költő-ő munkái ép az ellenkezőről tesznek bizonytságot.

- a) a vagyon feletti rendelkezésre;
b) a költségvetés megállapítására;
c) ingatlan vagyon elidegenítésére;
d) kölcsönvételekre;
e) a helyben hagyott költségvetésben elő nem forduló terhes szerződések kötése vagy felbontására;
f) új hivatalok rendszeresítésére vagy fenállók megszüntetésére vonatkozólag.

Ha a belügyminiszter a felterjesztéstől számítandó negyven nap alatt egyáltalán nem nyilatkozik, a felterjesztett határozatok helybenhagyottaknak tekintetnek és végrehajthatók.

16. §. A Királyföld összes törvényhatóságainak tulajdonát képező vagyon kezelése és hováfordítása iránt a szász nemzeti egyetem összes tagjai, azon vagyonnak kezelése és hováfordítása iránt pedig, mely csak bizonyos törvényhatóságok tulajdona, a szász nemzeti egyetemnek csak azon tagjai rendelkezhetnek, kik a tulajdonos törvényhatóságok által választottak.

17. §. Az egyetem jegyzőkönyveinek hiteles másolatai a belügyminiszterhez az ülésszak bevezetésétől számított harmincz nap alatt, egyes jegyzőkönyvek pedig egyik vagy másik miniszter kíváratára azonnal felterjesztendők.

18. §. Ezen törvény végrehajtásával a belügyminiszter bízatik meg.

Zichy József gr.

Földmívelés, ipar- és kereskedelmi miniszter beszéde a képviselőház febr. 21-iki ülésén.
(Vége.)

Ily körülmények közt kötelességemnek ismerem, mint a tengerészeti hatóság volt közvetlen főnöke mindent megtenni, mit a rendelkezésemre álló szerény összegek keretén belül tenni lehetett, és kiváló figyelmet fordítandó most is kereskedelmi tengerészetünkre. (Helyeslés.) Nagyobb pénzbeli áldozatok nélkül azt csak az ügykezelés lehető egyszerűsítése mellett tehetni. A tengerészeti hivataloknál apasztva lett a hivatalnokok száma, megszüntetve az a sok egészségügyi őrségnek elkeresztelt kirendeltség, melynek közegeire körülbelül az ácsorgás háruult egyedül tisztul. (Élénk helyeslés.) Most kevesebb a tisztviselő, mint az osztrák igazgatás alatt volt, sőt kevesebb, mint az 1848. évi előtti kormány alatt, midőn tengerészetünk alig, de hozzá való hivatali apparátus igen is volt.

És ezzel, úgy hiszem, Zsedényi tisztelt barátom meglepődését is fogom kinyerhetni. (Nagy derűtlenség.) Minél egyszerűbb a belső ügykezelés és annak szűksége, annál több marad oly kiadásokra, melyek az ügynek tett pozitív szolgálatot képeznek. — Arra igyekeztem mindig, hogy lehetőleg kevés legyen a tisztán hivatalbeli kiadás és akkór maradjon a valóban hajózási szükségletekre, p. mentő eszközökre, térképekre stb., sőt egy kevés még a tudományok is. Szakdolgozók levén szó, történt ez minden politikai célzás nélkül, tisztán az ügy érdekében. De azért nem fog ez üdvös hatás nélkül maradni. Reményem, hogy tenger-partunk horvát részén is el fogják ismeri, hogy a közös kormány közegeiben nem hiányzott az ügykezelést becsületesen megfélelni kötelességeiknek. (Helyeslés.)

Van még egy tárgy, melyre nézve ki kell kérnem a t. ház becses figyelmét, s ezzel be is rekesztem felszólalásomat. (Halljuk.)

E tárgy pedig a világkiállítás ügye, melynek költségei fedezése végett oly követelésekkel lépett elődöm a törvényhozás elé, hogy az némelyeknél, — nem csodálom — megdöbbenést okozott, a kért összeg pedig a pénzügyi bizottság által körülbelül egy 3-dával lésszállított.

T. ház! Nem fogom a világkiállítások hasznát az országok közgazdaságát, főleg iparos fejlődésére e helyütt fejtegetni. Elismertek az előnyök világszerte, valamint világraszóló a verseny is, mely ily alakban fejlődik, a általános a törekvés, minél teljesebben bemutatni az illető országok természeti kincseit, gazdasági és iparos termelését, művészeti remekeit és tudományos haladásának eredményeit.

Azt kérdelem már most a t. háztól: szabad-e nekünk elmaradni onnan? Szabad-e elmaradnunk pusztán takarékosági szempontból ott, hol Európa, hol az egész világ összes nemzetei gyülekeznek bemutatva egymásnak mindenáru termelésüknek legjavát? (Tetszés.) Szabad-e elmaradnunk akkor, midőn a bejelentések számát tekintve Magyarország a harmadik helyet fogja elfoglalni? Midőn a gyűhely ugyszólván határukra fekszik, azon országban, mely velünk egy vámtérületet képez, és melylyel egy és ugyanazon koronás fejedelmet valljuk magunkénak! (Élénk tetszésnyilatkozatok.) E kérdésre úgy hiszem, nincs senki, ki nemmel válaszolna, s így ha meg kell jelennünk, csak az lehet a kérdés, akarjuk-e tisztességesen is kitölteni a helyet, mely politikailag megillet Európát nemzeteinek gyülekeztében? Ha ezt akarjuk, ezt pedig akarni kötelességünk, akkor nem szabad néhány megtagarítható ezer forint árán hitelünket s jó hírnevünket kockáztatni. (Élénk helyeslés.)

Erős meggyőződés, hogy a hely, melyet egyes országok ez alkalommal ki fognak érdemelni, az életképesség, melyet termelések mennyisége és

minőségével ki fognak mutatni, rájuk nézve nagyobb fontossággal fog lenni, mint bár a fegyverek erejével kivívott ephemer előny; mert e világkiállításon kivívott győzelem a munkának, és ennél fogva productív és állandó. (Zajos helyeslés.)

Ajánlom tehát ez ügyet a mélyen t. ház becses pártolásába s teljesítem azáltal a kormányfő egyik legszebb kötelességét, mely többi lépéseim irányadója is fog szolgálni, azt t. i., hogy az ország kétségbevonhatatlanul nagy többségének indokolt, méltányos óhajának tesztek eleget. (Zajos helyeslés és élénk tetszésnyilatkozatok minden oldalról; számos képviselő siet szónokot üdvözölni.)

Trefort Ágoston,

vallás és közoktatásiügyi miniszter beszéde a képviselőház f. hó 24-iki ülésén:

A cultus és közoktatási miniszterium f. évi budgetje tetemesen túlhaladja a múlt évit, minél fogva meg fogja nekem engedni a t. ház, hogy a költségek többletét nem az egyes rovatoknál, hanem a részletes tárgyalás előtt egészben felderítthessem s ez alkalommal elmondhassem nézeteimet közoktatásunk további fejlődése feltételeiről; mert ha előadásomat az egyes rovatokra vonatkozólag apró részekre feldarabolnám, kivetkőztetnék az valódi értelméből.

Igen örömdetes jelenség, hogy az ország figyelmé oly mértékben fordult a kulturális érdekek, különösen a tanügy felé, mint soha azelőtt. Az ország követeli, hogy a népoktatás, a tudomány, valamint a művészet érdekében a kormány részéről több törtenjék, mint történt azelőtt. E követelések kifejezését ad a közoktatásiügyi miniszterium budgetjében a költségek többlete. Igaz, hogy a követelések némelykor mint kődös aspiratiók mutatkoznak, hogy nem mindenkor veszik számba a létező viszonyokat, a pénz s tantereket, hogy némelykor túlszámolnak vagyunk s hónapok alatt akarjuk elérni, a mihez évek kellene; vagy némely körökben előítéletekkel, indolentiával s mindenféle akadályokkal találkozzunk, a melyekkel megismerkedni bőven van alkalmam. De mindamellett a mutatkozó élénk érdekltség e téren örömdetes, sőt epichalis jelenség, mert tanúsítja, hogy a nagyobb közönség is érzi, hogy Magyarország fennállása a cultura kérdése. A kormányunkazonban eltérve a közönség modorától, felfogásától, az aspiratiók világából ki kell lépnie, praecise kell tudnia mit akart s mit akarhat a létező társadalmi viszonyok közt, a melyet rögtön átalakítani nem lehet. (Élénk tetszés.) A kormányunk a létező erőket s a létező akadályokat folyvást szemmel kell tartania, mert csak úgy érhet el eredményeket. De biztosítom a t. házat, hogy ily eljárás mellett évről évre nagyobb mérvben fogunk haladhatni. (Tetszés.) A költségek többletét akarván felderíteni, szólnom kell főleg a tanintézetekről, a hol az előfordul. (Halljuk! Halljuk!)

Az előtérben állanak az egyetemek. Háládatlan sőt felesleges feladat vitatkozni arról: nálunk nagyobb súlyt kell-e fektetni a népoktatásra, a közép vagy felső iskolákra. Nézetem szerint ápolni kell és lehet, mindhármát egymás mellett, s kell, hogy ez az eljárás képezze a magyar közoktatás politikájának lényegét. (Tetszés.) Mert bármennyit költsünk a népoktatásra, a népoktatás nem fogja a kellő gyümölcsöt megtermeni, ha a felsőbb oktatásról gondoskodva nem lesz; valamint a felsőbb oktatásnak nem lesz sikere, ha e középtanodák nem javulnak. Ellenben a felsőbb és középtanítás nem lesz kellő hatással az ország szellemi fejlődésére, ha népünk nem neveljük, nem oktatjuk, sőt a modern alkotmányos állam széles választási jogával s bonyolított pénzgazdagságával nem tarthatja magát, ha a népet politikai s gazdasági tekintetben a nevelés által magasabb nívaura nem emeljük. (Élénk helyeslés.)

E megjegyzés után visszatérve az egyetemhez, a pesti egyetem szükséglete a folyó évben nagyobb mint volt a múlt évben, de mivel az egyetem saját jövedelmei is megerősödtek, az állam kincstárából pótlandó összeg a tavalihoz képest csak 8401 forinttal több. A többlet főoka: A tanszékek szaporítása és felszerelése. De bármennyire szívesen viselem az ország pénzügyeit, még is ki kell nyilatkoztatom, hogy ha a pesti egyetemet azon nívaura akarjuk emelni, a melyen a külföldi nagyobb egyetemek állnak, a költségek a jövő években még növekedni fognak.

Mert vannak fontos tudományok — azokon kívül, a melyekre nézve új tanszékek felállítása már az ez évi budgetben fel van véve — a melyek számára a pesti egyetemnél tanszékek még nem léteznek; sőt vannak tantárgyak, a melyek számára parallel tanszékek okvetetlenül szükségesek. A demonstratív tudományok számára pedig éppen nem léteznek a szükséges helyiségek és segédeszközök. Megvallom; óhajtottam a bölcsészeti facultás számára még egy néhány tanszék felállítását már ez alkalommal javaslatba hozni. De midőn ez óhajtatást, a pénzügyi bizottságban szóba hoztam, kérdés intéztetett hozzám: állnak-e rendelkezésemre tekintélyes tanterek, a melyekkel a tanszéket betölteni képesek volnának.

En e kérdésre kielégítő választ adni nem tudtam. De ezen ügy felfogásom szerint oly fontos, hogy kötelességemnek tartom azt a t. képviselőház

előtt egész őszinteséggel szóba hozni, habár könnyen megtörténhetik, hogy félre fogok érteni s számdekaimban oly irányok fognak kerestetni, a melyek igazán távol állnak tőlem. (Halljuk! Halljuk!)

Azt hiszem azonban, hogy igen közömbös lehet az országra nézve: én vagyok-e közoktatásiügyi miniszter vagy más; közömbös lehet az is, hogy ha miniszter vagyok, népszerű vagyok-e vagy sem; de de nem közömbös sem rám nézve, sem az országra nézve, hogy egy fontos kérdésben legbensőbb meggyőződés szerint — nem tekintve saját személyemet — az egész igazságot mondjam ki. (Általános élénk tetszés.) Ha már Bacon mondhatta, hogy a tudomány hatalom, mennyire nőtt azóta e hatalom!

Mi a tudományokban más országokhoz képest elmaradtunk. Ezt elismerni nem szégyen, mert a haladás feltétele: saját hiányaink meg- és bismérése. Így jártak el hazánk reformerei Széchenyi István gr., Eötvös József br., sőt Kossuth Lajos is. De ama mostoha sors, hogy mi a tudományban elmaradtunk, nemcsak minket, hanem más nemzeteket is ért. S ha mi gyorsan akarunk előhaladni, azt kell tennünk, a mit más nemzetek tesznek és tettek, azt a mit Poroszország, Olaszország, sőt a Schweiz is tesz, s a mit tett a múlt században maga a tudós Németország is. Az európai cultura nem egy nemzet műve, s az volt az európai cultura melete, hogy egy nemzet a másiktól tanul s én óhajtom s hiszem, hogy mi tőlünk is még más nemzetek fognak tanulhatni. (Felkiáltások: Adjaj, isten!) Oly tudományok s tanszékek számára tehát, a melyre nézve mi jeles tanterekkel nem bírnunk, a külföldről kell meghívni a tanárokat. Ismerem e tekintetben az ellenvetéseket.

Mondják, hogy ez uton germanisálni fogják az országot. Ez igen nagy tévedés, mert éppen ez által fogjuk a germanisatiókat utját állhatni. (Halljuk! Halljuk!) A germanisatióknak nálunk három nagy tényezője van: a mivelttség elégtelensége, a tudomány hiánya s töké és pénzszégyenségünk. Minden intézkedés, a mely szellemi kulturánkat s anyagi jólétünket előmozdítja, egyuttal előmozdítja a magyar elem jelentőségét és súlyát. Ha mi fiatal tudósokat hívunk meg a külföldről, azok sajátjokká fogják tenni a magyar nyelvet, — mert a magyar nyelvet csak úgy meg lehet tanulni, mint bármi más nyelvet — s egy valódi adquisitio leendő a magyar culturára nézve. Láttunk erre példákat a mindennapi életben. Ha pedig sikerülne, a mi iránt kétegyem vannak, egy két idősebb tekintélyes tanárt megnyerni, méltóztassák elhinni, hogy ezek előadásai kevesebbet germanisálnak, mint azon körülmény, hogy ifjúságunk nagy része kénytelen a külföldre menni, ha tanulni akar, még pedig Bécsbe, Münchenbe, Zürichbe, Lipcsébe, Berlinbe s más német városokba, valamint magunk is valamennyien kénytelenek vagyunk, ha tanulni akarunk idegen művekből, főleg német művet tanulni, mert tudományos irodalmunk szegény. Ily külföldi tanárok, főleg az egyes tudományok számára felállított semináriumban vagy képezdékben, nagy sikerrel működhetnének. Méltóztatnak tudni, hogy Németország a tanítás és tanulás szabadsága hazájában e szabadság fényoldalait mellett kezdik érezni árnyoldalait is s correctivumul állítanak semináriumokat az egyes tudományok számára, a melyekben a legjelesebb és legszorgalmasabb fiatal emberek a tanárokkal dolgoznak s az illető tudományokban szaktudósokká képezik magukat.

Ily semináriumban nem tartanak nyilvános dramaticus effectusra számított előadások: ezekben tehát kivételképp bármi nyelven beszélhet a tanár. Ez volna a legbiztosabb mód, a melylyel aránylag rövid idő alatt magyar ifjakkól — mert talentum s tehetség nálunk nem hiányzik, csak alkalmat kell a kiképzésre nyújtani, jeles tudósokat, tanárokat és szakférfiakat képezhetnénk, kik egy pár év — mondjuk 10 év lejártával — a külföldi tanárokat és szakférfiakat feleslegessékké tennék. Különösen a keleti nyelvekre nézve is kellene ily semináriumot életbe léptetni, mi a többször javaslatba hozott keleti akademiát is pótolhatná. (Helyeslés.) Ha nem folyamodunk ily intézkedésekhez, csak lassan fogunk haladni a tudományok terén. Hasznos intézkedés: tehetséges fiatal embereknek, állami stipendiumok mellett kiküldetése a külföldre; de ez koránt sem bir azon hatással, a melyet az általam ajánlott intézetek és rendszabályok szükségképp előidéznenek. Midőn szerencsém lesz a t. ház elé terjeszteni a t. javaslatot a felsőbb oktatásról, a mely már készen van, bátorodom majd felhívni figyelmét a semináriumok kérdésére is.

(Folyt. köv.)

Külföldi szemle.

Kolozsvár, febr. 27.

Bécsi hírek egyhangulag jelentik, hogy az alkudozások a lengyelek s az osztr. kormány közt meghiusultak. A lengyelek szombaton két ülést tartottak: délelőtti és este.

A délelőtti ülésről a „Tagespresse” a következő tudósítást közli:

A lengyel képviselők s a felsőház lengyel tagjai teljes számmal jelentek meg. Az ülés megnyitá-

sa után Goluchowsky gr. emelt szót s hosszabb beszédben adta elő a kormány által kilátásba helyezett concessiókat. Kijelenté, hogy a kormány kész az alkotmány bizottság ismeretes elaboratúráját a beczikelyezési clausula s a Felicia számára megállapított quota emelés elhagyásával mint kormányjavaslatot a képviselőház elé terjeszteni, valamint több közigazgatási reformot Galiczia érdekében életbe léptetni. Lengyel résiről Goluchowskyhoz kérdés intéztetett: vajjon nem volna e hajlandó a kormány a lengyeleknek adandó engedélyek keresztülvitelét iránt garantíákat nyújtani és pedig akként, hogy az alkotmány bizottság elaboratuma a választási reform javaslat előtt vétetnék tanácskozási alá.

Goluchowsky kijelenté, miszerint a kormány az iránt nem nyújthat biztosítást, hogy a képviselőház oly előterjesztést, mely még nincs betervezve előbb vegyen tanácskozási alá, mint a választási reform javaslatot, mely az alkotmány bizottságban nagyrészt már tárgyalattott.

E nyilatkozat után két indítvány tétetett. Az egyik indítvány szerint a Goluchowsky által előadott engedmények részletes tárgyalásának mellőzése előbb határozattal emeltetnék, hogy a galicziai delegáció a reichsrathból azonnal kilép; a másik indítvány szerint a gal. delegáció indokolt nyilatkozat megtétele után a vál. javaslat második olvasása után lépna csak ki a reichsrathból.

E két indítvány fölött élénk vita fejlődött ki, mely alatt Goluchowsky több ízben szólott fel s a kormány nevében kijelenté, hogy a lengyel képviselők kilépése a vál. javaslatot pillanatra sem akasztaná meg. Délután 4 órakor az ülés felfüggesztetett a nélkül, hogy határozat hozatott volna. Esti 7 órakor folytatják az ülést s a második indítványnak az elfogadásra nagy chanceai vannak.

Ezeket írja a „Tagespresse” a délelőtti ülésről.

Mi történt a folytatólagos esti ülésben, az első vagy a második indítvány nyerte-e meg a többséget — erre nézve sem a bécsi lapokban, sem, legalább az ideig, midőn a sorokat írjuk, még nem értesültünk. A lengyelek kilépése a reichsrathból azonban akár az első, akár a második indítványnak volt többsége — bevezetett tény.

Spanyolország és Cuba viszonyairól érdekes adatokat s részleteket közöl a „Times” cubai levelezője, ki előre becsátva, hogy Cubát már négy év óta dúlja, a polgárháború s az amerikai Egyesült Államok élénk óhaját táplálnak az iránt, hogy Cubát az uniohoz csatolják, úgy folytatja:

„Spanyolország képes volt iparának véd és differentialis vámkor által piacoztatni a szigeten melynek 1.414.500 lakosa van. Másfelől a practikus amerikai is tudja becsét az oly szigetnek, mely 80 ezer □ mérföld területtel bir, s mely habár földének csak 1/4 része áll művelés alatt, kedvező években 15 millió dollár értékű czukrot visz ki s mely végül igen nagy fontosságu pont Közép-Amerika kereskedelmére nézve. A szigeten megvannak a spanyoloknak úgy, mint az unionak a maga barátai és ellenségei. Azon előny melyet a rabszolgaság nyújt a cubai ültetvénytulajdonosoknak az amerikai polgárháború befejezése óta — ezeket egy pártá alakította, mely a spanyol felsőség, vagy a mi reájuk nézve egyre megy ki, a rabszolgaság fantartása mellett küzd. E párt az un „Peninsulares” ekből, vagy is spanyol bevándorlottságból áll, kiket azonban az ellenpárt „Negros”-oknak, rabszolgatartóknak nevez. A nemzeti párt hívei, kiket a rabszolgatartók „Insurrectos”-oknak, lázadóknak neveznek, cubai ben-szülöttekből vagy kreolokból állanak, kiknek jelszava: Cuba a cubaiaké. Nem ritka eset, hogy valamely családapa, mint született spanyol Negro parti, gyermekei pedig, mint született cubaiak, az odaadáság ragaszkodó hívei az ellenpártnak. Az előbb nevezett nem Spanyolország javát, hanem saját érdekét tartja szem előtt s a kormányt jelenleg egészen hatalmukban tartják. A spanyol befolyás Cubában tényleg megszűnt. Az önkéntes zászlóalak, melyek Negrosokból állanak, urai ha nem is az egész szigetnek, de mindenesetre a nagyvárosoknak és kivált a fővárosnak. Az erődök és a rendőrség az ő kezükben van, elűzik a nekik nem tetsző tábornokokat, mint Dulce és Caballero de Rodas tbnokot, csak a javukra szolgáló spanyol törvényeket hozzák tudomásra — szóval ők az urak. E zászlóalak 60.000 főből állanak, melyek közül csak Havannában 11 ezer van. Hanem ezek nem gondolnak arra, hogy felkeressék, szétűzzék és legyőzzék az ellentábor, hanem eszközlik ezt azon katonákkal, kiket az anyarszág segélyükre küld. Spanyolország 1868 óta 80 ezer katonát küldött Cubába, kiknek fele betegség sat. következtében oda veszett. Mi az insurgenseket illeti, ezeknek a harcokban résztvevő része 15.000 főre megy. Titokban azonban a szigeten szerteszét több mint 150.000 ember tartozik e párthoz, kik szívesen vennének részt egy általános felkelésben, ha az eredményről biztosak volnának.

Naponta véres összeütközések fordulnak elő. Az insurgensek nem bírnak főhadiszállással, sem megerősített helyekkel, hanem az áthatatlan erdősekben tanyáznak. A mi a felkelő vezért, Cespedest illeti, nem tudni bizonyosan, ha vajjon a szigeten tartozkodik-e.

A francia harminczas — bizottság febr. 19-iki ülésében a kormány teljesen győzedelmeskedett.

A bizottság jobboldali tagjai oly magatartást tanúsítottak, melyből azt következtethetnénk az ember, hogy egészen megváltoztatták gondolkozásmódjukat. — Beranger (a jobb centrum tagja) következő javaslatot terjeszt be;

„Mielőtt feloszlanék a nemzetgyűlés, határozatokat fog hozni a köztársasági kormány szervezése iránt. A kormány lehető gyorsan terjeszsen be javaslatokat a jövő nemzetgyűlés egybealkotásáról, egy második kamara alkotása, választása és hatásköre iránt, végül a végrehajtó hatalom szervezése és leendő átruházásának módjáról.”

Javaslatának támogatására elmondja aztán Beranger, hogy ő nem barátja a köztársasági intézményeknek, de miután a nemzetgyűlés megigérté az országnak, hogy alkotmányt fog szerkeszteni, köteles szavát megtartani. E pillanatban nem lehetséges más kormány, mint a köztársaság, és ezért vette fel bátran e szót javaslatába.

Ezután felolvastatt Dufaure igazságügyér következő javaslata:

„A nemzetgyűlés nem fog feloszlani, míg nem határozott: 1) A törvényhozó és végrehajtó hatalmak szervezése és átruházási módja iránt. 2) Egy második kamara alkotása és hatásköre iránt. 3) A választási törvény iránt.”

Ennek felolvasása után Beranger visszavonta a maga javaslatát, melynek következtében elfogadott Dufaure javaslata 19 szavazattal 11 ellenében; azonban kiegészítettét Ricard azon módosítványával, hogy a Dufaure indítványában említett intézkedésekre vonatkozólag a kormány adjon be javaslatoikat.

Jelentés

a kolozsvári jót. négyzet választmányának 1873. febr. 21-én tartott üléséről.

1. Tiszta Lászlóné, mint a bálók ügyében kiküldött bizottság elnöke beadja jelentését és számadását a febr. 6-án előképlettel rendezett álarcos bálról, mely alkalommal az összes bevétel 1644 fr. 40 kr. az összes kiadás 844 frt 30 kr levén, maradt tiszta jövedelemül 800 frt. 10 kr. Felülzettek egy névtelen 1 fr. 50 kr. Biasini Sándor 1 frt. 50 kr, Szabó József 50 kr, Százados Jányi 1 fr, Veisz Mór 1 frt, Veltin 3 fr. 50 kr, Derzi József 50 kr, Fritsch Albert 1 frt, Bors Albertné 3 frt 50 kr.

2. Elnök gr. Teleki Domokosné beadja jelentését és számadását a febr. 19-én egyetünk és a leány árvaház javára rendezett estélyről, mely szertint az összes bevétel 746 fr. 97 kr., az összes kiadás 321 frt 10 kr. levén, tiszta bevételül maradt 426 fr, mely a két egyet között egyenlően megosztott. Felülzettek: Tamási János, Vikol János, dr. Szöcs Emil, Gasner, Tutsek József egy-egy forintot. Alót. mérnök 4 fr, Dulie mérnök forint, Perl fogorvos 1 frt 60 kr, K. Papp Miklós 2 frt. Kántor Endre 1 fr 60 kr. Tóth József 1 frt. „M. Polgár” 1 frt. „Kelet” 2 fr.

3. A Dolinai Gyula által kiadandó „Hasznos mulattató” népkönyvből 80 példányt rendelt meg a választmány.

4. Apjok elítélésével gyámol nélkül maradt két leánykának tartásáról, neveléséről s az egyiknek gyógyításáról intézkedés tételte.

5. Két folyamodónak egyszer mindenkorra 19 kettőnek havi részletben kiadandólag 22, együtt 41 frt. utalványoztatott.

Kovács Antal,
titkár.

Magyar színészet.

(N.—r.) Szerdán február 26-án E. Kovács Gyuláné második föléptetül „A nők az alkotmányban” — Tóth Kalmán 3 flos vigjátéka került színpadra.

Érdekel siettünk e honfiai melegséggel, magyaros humorral s jó kedv inspirációjával itt darab előadására. Érdeklődésünk fokozta kíváncsiságunk is, melyet a Kovács Gyuláné asszony fölépése gerjesztett. Mert bizony nem nagyon tevékeny színi műzsánk ritkán mutat föl nekünk valami újat, úgy hogy körében minden jelenség szokatlannak tűnik föl, s ekképpen nem csoda ha a szokatlant szokatlannal szemekkel is tekintjük. Hogy hasonlattal éljünk, ez mintegy kizökkent a rendes (bár nem épen mindig rendes) kerékvágásból minket.

Kovács Gyuláné első föléptére annak idején megtévők köteles megjegyzéseinket, s bátorító szavunk oly formán nyilatkozott, hogy tehetséget lát a debutrozásban. Akkor több tekintetben kellett elnézőnek lennünk, mint most, úgy hogy inkább hiányt, mint hibát láttunk. Most azonban miután a sikerről úgy is előnyösebben szólhatunk, a dolog érdemébe jobban bele kell bocsátkoznunk. Kovács Gyuláné tehetsége sikerrel egyelőre még csak könnyed drámai formákban érvényesíthető.

A nagyobb szabású és rendkívüli erőt igénylő szerepek úgy fizikailag, mint tannmány tekintetében hosszás iskolázást igényelnek. Mi a ritkább jelenségek közé tartozik: nála a felfogás magasabb fokon áll, mint a tehetség fejlettsége, a mi egyébiránt következményeiben igen előnyös lehet. Hangja most valamivel erősebb, lejtésében biztosabb, változatosabb volt. Mi a hangsúlyt illeti, azt most is kifogástalan-

nak találtuk. Arcjátéka a nyugodtabb helyen találó, az indulatosabbakon azonban elmosódott. Analog viszony mutatkozik taglejtésében is, miben eddigelé még legkevésbé változatos és tartalmas. Kétségtelen, hogy a szereplés sikere a kiválóbb helyek kidolgozottságának fokától függ. Élelmes színészek e körülményt gyakran felhasználják, és igen hatnak vele, ha nem is mindig logikai alapossággal. E fontos tényről fölhozva, a lélektani positiók gondos megfigyelését kiaknázást különösen ajánljuk Kovácsnénak. Hogy példát idézzünk, jelentékeny alkalmat nyújthat azon jelenet, midőn Bánfalviné Borbócsot megvesztegetni akarván, ennek fokozott követeléseit, kénytelen-kelletlenül bár, kielégíti; vagy midőn férjének kudarcát meghallva, fennhéjázó reményeinek füstbe mentét éri meg. E jelenetek csak úgy át voltak suhanva, minden rázkódás nélkül, mi bizony a tartalmasság rovására esett.

Egyébiránt Kovácsné ezen fellépése sokkal jobban sikerült, mint az első, s mi újból csak kitaró törekvést, különösen erejének gondos kifejtését ajánljuk.

A többi szereplők: Szilágyi (Bánfalvi), Dező (Bercei), Körösné (Cseleiné), Kendi (Borbócs), Halmai (Szankaményi) stb. kielégítőleg játszottak. Eichner Anna (Ilka) üde naivságával, biztos játékával most is hű volt önmagához.

Közönség csekély számmal.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, febr. 27. 1873.

— **Karolina Augustza** császárné és királyné örökös Károly Lajos főherczeg; végrendelete végrehajtója Cavriani Fülöp gróf, az elhunyt főudvarmestere. A végrendelet tetemes hagyományokkal van terhelve. Így különféle apáca-kolostorokra hagyott összesen 100,000 frt, kisdóvodákra 18 ezer forint, munkásiskolákra 4000 frt; egy beteges a polgári leánynevelőben nevelt) nevelő főlegelésére 4000 frt; a bécsi nemesi hölgyek társaságára 6000 frt, és a bécsi legényegyletre 10,000 frt.

— **Dr. Vályi Gábor**, egyetemi tanár, tegnap jegyezte el Bucher Eliz kisasszonyt, Marosszék egyik elsőrangú kereskedőjének bájós és kiváló miveltsgű leányát. Legjobb áldásunkat e szép frigyre!

— **Benza Ida** k. a. a pesti opera ünnepelt primadonnája március 18-án fog egybekelni a nemzeti színház egyik szép jövőjű fiatal tagja: Nagy Imrével.

— **A színház köréből.** Pénteken Hugó Károlynak „Bankár és Bátor”-ja kerül színpadra. Érdekes előadás lesz nemcsak a mű drámai becsénél és annál fogva, hogy — mint halljuk — sugó nélkül fog lefolyni, hanem azért is, mivel ez alkalommal itt először fogjuk hallani az Egressy Gábor derék átdolgozása szerint. Nem lesz érdektelen elmondanunk, hogy Hugó Károly e szomorujátékát németül gondolta ki, s először németül is írta meg, s mint a nyomtatásban megjelent tökéletlen nyelvezetű, magyartalan irályu példány mutatja: maga lett magának felette gyöngye, gyakorlatiatlan fordítója. Az a példány, mely a pesti nemzeti színháznak egykor mintaszerű előadásainál sugókönyvül szolgált, Egressy Gábor ritka drámai érzéken közszűrődött irályában kifogástalanná, mely saját szavai szerint: „negyven éves gyakorlat tüprőbján ment keresztül”. A szerepkiosztás így lesz: Bankár — E. Kovács, Bátor — Egressy, Adél — Boér Emma.

— **Kiváló műelv vár közönségünkre.** Menter Zsófia k. a. bajor udvari zongora-művésznő és Popper D. a bécsi udvari dalszínház első gordonkaművésze március 16-án a vidra termében hangversenyt rendez. A kiváló tapintattal összeállított műsort holnap lapunkban közöljük.

— **Kolozson** f. hó 22-én az ottani olvasó egyet javára rendezett zártkörű táncvigalom nagyon jól sikerült; a vidék, valamint a város előbbkelő családjai szép számmal jelentek meg. — A siker oroszlan része elvitáztatlanul t. Grün Ignác-né urasszonyt illeti, helyes tapintattal, páruit rendezése s szorgalmáért, nem kis érdemet szerzett t. Zabulik Lajos ur is. A vendég közönség minden tekintetben megelégedést fejezte ki, csupán a szűk helyiség és a zenészek hagytak fen kívánni valót.

— **Economulu** cím alatt egy gazdasági ipar- és kereskedelmi lap indult meg Balásfalván Popu Stefan szerkesztése alatt. A lap két hetenként jelenik meg, s előfizetési ára egy évre 4 frt. o. é. A megjelent számok nagyon változatos és érdekes tartalommal bírnak, s ajánlhatjuk a román olvasó közönség figyelmébe, mint olyast, a mely a Gazete stb. világ politikája helyett, mint házaspótló, a románságnál egy még eddig teljesen üresen állott életszükségletet tölt be.

— **Felvinczi György** egeresi lakost, a kit a kolozsvári kir. törvényszék a múlt év nyarán emberölés büntényéért nyolcz évi súlyos börtönrő itélt el, a m.-vásárhelyi kir. ítélő tábla bizonyítékok elégtelensége miatt, a vád alól — felmentette, — ugyancsak Nicolini Giovánni vasuti munkás is, a ki ugyancsak rablógylkossáért 10 évi börtönrő itéltetett volt, felmentette a gyilkosság bünténye alól, — azonban emberölési büntényéért, — a mint azt a kir. ügyész az első bíróságnál is kérte — 7-évi börtönrő itélt el.

— **Brüln** városában Gizella főherczegnő násznapiján öt szegény leánynak egyenkint háromszáz forint kiházásitási pénzt szándékoznak adni.

— **Az pesti írói és művészi kör** március elsőjén lakomát tart.

— **Tölvölgyitől** „A magyar ellenzék véres küzdelme 1872” című könyv jelent meg Heckenastnál (2-ik kötet), mely mű annyira tulzott párt-szempontról van írva, hogy Ghyecz Kálmánt és Csernatonyt is azzal vádolja, miszerint az ellenzék ügyét el akarták adni a Deákpartnak.

— **Az angol parlokón** f. hó 20-án ismét roppant nagy vihar dühöngött, melynek több hajótörés lett következménye. — A „Canalpine” nevű hajó pedig Blockhezd mellett elsüllyedt; a kapitány és egy matróz a hullámokba veszett, — a többiek azonban megmentettek.

— **A lengyelek** kilépése a reichsrathból, a nap egyik legkiválóbb eseménye. A lengyelek megválasztják még a delegatit, s ezután lépnek ki. Lesznek lengyel delegátusok; de nem lesz lengyel reichsrath-képviselő. A lengyelek valószínűleg ki akarják ezzel tüntetni a monarchia dualistikus rendszere iránti hódolatukat; s másrészt a legszélsőbb oppositit az osztrák német alkotmánypárt ellenében. A mily ellemondások e helyzet, ép oly sajnálatos. A lengyelnek nem lenne szabad sohasem elfelejtetni, hogy nekik nincs helyük a csabek és szlovének, a feudálok és föderalisták társaságában. Szabadságuk, állami egyéniségük ez időszerinti legbiztosabb menhelye: Ausztria, azon Ausztria, melylyel Magyarország szövetségben áll. A távollevőknek nincs igazuk soha, és a lengyelek saját érdekeiket nem fogják azzal előmozdítani, ha lehetővé teszik, hogy felettök napirendre térjenek!

— **A külföldi magyar egyetnek** névsorát s adresseit Liptay Pál a Honban következőleg állítja egybe: New-York: Hungarian Society 174 Grand Street. Berlin: Ungarn Verein 2 Haus vogtei Platz. Halle: Ungarn Verein; Jena: Ungarn Verein; London: Hungarian Society 58 Hand Court High Holborn WC. München: Ungarn Verein Altes Museum. Zürich: Ungarn Verein 191 Fluntern Platte. Paris: Societé Hongroise 47 Rue du Turénne; Kairo: Societé Hungarese (Poste restante). Bukarest: Hunnia Societé hongroise. Bécs: 1. Ungarn Verein 6 Spindlergasse; 2 Magyar társas kör Alsergrund. 3. Müegyetemi társas kör (Polytechnikum.) Hohenheim: Ungarn Verein Landwirtschaftliche Lehranstalt. Plojest: Magyar olvasó kör. Szücs István, elnök.

— **Haltenyésztes** az Egyesült-Államokban. Baird amerikai haltenyészési kormánybiztos érdekes jelentést tett közzé azon haladásról, mely 1872. évben tételét az amerikai folyóknak és tavaknak garda, lazacz és más ehető halfajokkal való benépesítése körül. Baird ajánlja, hogy a mormon nagy sóstó ily gardákkal és lazaczokkal népesíttessék be, melyek ott rendkívüli szaporaságban tényésznek, továbbá, hogy a Mississippiben és mellék folyóban teljesen otthon éreznék magukat a dunai nagy lazaczok, melyek gyakorta egy mázsát nyomnak.

— **A liverpooli nyulalka-versenyek** mult szerdán vették kezdetüket mintegy 15,000-re menő roppant néptömeg jelenlétében, s mind ez, mind több más tekintetben felülmúlták a korábbi évek hasonló versenyeit. Reggel kissé fagyott s az egész nap elég hideg és zord volt, az összejövetel mind amellet élvezetesnek bizonyult be. A sport főeseményét a korábbi kitűnő agarak egyénemelyikének leveretése képezte új versenytársak által. A felvert nyulak általában hatalmasan futottak s így a futamok hosszuk és erős tusával összekötöttek voltak. A versenybírák közmegelegedésre működtek és a néző közönség csaknem minden futásnak szemtanuja lehetett.

— **A vörösvári táborban** május elsőjétől kezdve ismét tábori gyakorlatok lesznek. Budapest helyőrsége ezredenkint felváltva 4-4 hetet fog ott tölteni.

— **A svábok a bécsi világkiállítás** on. A bécsi magas lakbérrel és lakás-szükséggel szemben több ulmi hajótulajdonos azon gondolatra jött, hogy könnyű hajókat építtet, minél több egy és kétszemélyre való szobákkal s azokkal a bécsi kiállításra jó. E hajók már javában készülnek s a württembergi bécsi követ kieszközölte, hogy a sváb hajóraj a kiállítási helyiségtől 5 percnyi távra horgonyozhat a Dunán a kiállítás egész tartama alatt. A bécsi lovasut társaság pedig hajlandó venalát e hajókig hosszabbítani meg. A hajón tartózkodók mindennel ellátatnak, még pedig jutányosabban mint benn a városban.

— **Egy kis irodalmi statistika.** Törs Kálmán szíveségéből a „P. N.” következő érdekes levelet közli, melyet hozzá Jókai intézett: „Évről évre jegyeztem meg egy kis jegyzőkönyvbe a saját magamat érdeklő adatokat, a mik irodalmi működéssem anyagi eredményét kitüntetik. Egykor talán mint összehasonlító irodalmi statistikai adatok is fognak azok valami értékkel birni egy boldogabb kor előtt. Az általam 27 év alatt a magyar közönségnek átadott művek és időszaki iratok példányszáma meg a mai napig 652,100 (hat száz ötven kétezerszáz) kötetre. Ez irodalmi termékekért fizetett az olvasó közönség egymillió ötszázhuszonháromezerhat százötven (1,523,650) frtot. Ez összegekből a szellemi munkában résztvevő írótsáimnak fizettem

252,800 frtot (a gyorsírókat is ide értve.) Művészi munkatársaimnak (rajzoló s metszők) 43,800 frtot Állami közvetett adó fejében, bélyegdíj s posta 231,900 frt. Az „Üstökös”-ért bélyeg- s postadíjban 72 ezer 200 forintot, a „Hon”-ért 146 ezer frtot. A többit az Életképek, Délibáb, Remény Igazmondó stbírt. Magam kaptam írói tiszteletdíj fejében 246,200 frtot. A többi 748,950 frt. felment a nyomdai munkásokra, papírosra, a kiadók és részletes elárusító könyvtárak oszaltékaira. Pest 1873. febr. 23. Jókai Mór s. k.

A „KELET” magán-távirata.

Feladatott Pesten febr. 27. 11 ó. — p. d. e.
Érkezett febr. 27. 12 ó. — p. d. e.

Képviselőház tegnap folytatta a közoktatási költségvetés tárgyalását; ma szintén folytatja. Tegnapelőtt Andrássy, elnöklete alatt a közös magyar osztrák ministerek nagy tanácsot tartottak az 1874-ik évi költségvetés ügyében. Közös monarchiának rendes budgette egészen a mult évihez hasonló; rendkívüli valamivel nagyobb. Magyar bank megbízottak tegnap Pestre érkeztek Tanácskozásaik sikeréről a legeltérőbb hírek keringenek.

Kivonat a hivatalos lapból.

A tordai k. trvszék közhírré teszi, hogy Mikosán Mihály végrehajtó javára Berkesi Tyira lliának Berkesze egy telke, több hold földé árverezésére f. évi ápril. 1-8 és május 1. napja tüzetik ki.

A fogarasi k. trvszék tudatja, hogy n.-dlaszódi Kőnig Péternek, Mathei Palusann nagyatka 108 irban lezalogott fekvősegi Porumbachon márt. 7-én árvereztetnek el. Az árverzési feltételek omittett trvszéknel megtekinthetők.

A gyulafehérvári trvszék közhírré teszi hogy Fogarassy Györgynek 12,399 frtra becsült fekvősegi Alsó-Maros-Váradján f. év ápril. 28 és május 28-ikán árvereztetnek el.

A m.-vásárhelyi trvszék tudatja, hogy Horváth Ferenc fekvősegi 15 ezer frt követelőség addigi le nem fizetés esetében N.-Ernyén ápril 30-ikán fognak árvereztetni.

A kolozsvári kir. trvszék közhírré teszi, hogy Korbuly Bogdán felperesnek b. Bánffy Kálmán alperes ellen 12,700 frt váltókövetelés fejében alperesnek lefoglalt ingóságai iránt a kik tulajdoni v. elsőbbségi jogot érvényesíthetni vélnek, e hirdetmény 3-szori megjelenése után a hiv. lapban, 8 nap alatt igényeiket jelentsék be.

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről.

Febr. 28-án 5%, Metalliques 100 frt. 71.20. Kamat —. Nemzeti kölcsön 100 frt. 74.—. 1860. Kölcsön 105.50. Bankrészvény 998. Hitelintézet részvény 338.—. London 10 ft. st. 109.35. Ezüst 108.80. Cs. kir. arany —. Napoleondor 870. 1/2. Urbéri kötvények: Magyarországi 80.25. Temest 78.—. Erdélyi 78.—. Lováthországi 77.25.

Felelős szerkesztő: Szász Béla.

Nyilttér.)*

Minden betegnek erő és egészség gyógy szer költség nélkül: Revalesciere Du Barry Londonból.

Egy betegség sem állhat ellent az izletes Revalesciere du Barrynak és a gyógyszer költség nélkül elavított minden gyomor-, ideg-, mell-, tüdő-, máj-, mi-, rigy-, nyakbánta-, lélekzés-, hólyag- s vesebajokat gümőkört, aszkórt, asthmát, köhögést, emésztetlenséget, dugulást, hasmenést, álmatlanságot gyengeséget, aranyeret, vízkört, láz, szédülést, véráramlatokat fülzugást, roszulást és hányást, még a terheesség alatt is, diabetet, melákrót, elsoványodást, közsérvényt, sápkört. Kivonat 73,000 tanusítványból, oly esetekben, melyek a gyógyszernek ellenállottak.

Ecreainvill, (Seine Inferieure) 1863. nov. 27. Harmin czhat év óta borzasztó szenvedtem ástámban (rövid lélekzet) és minden éjjel négy-ötzör fel kellett kelnem, hogy meg ne fuladjak. Minden gyógyszer siker nélkül maradt. Nyolcz nap óta eszem du Barry Revalesciere-jét és csodálatosan jól érzem magamat, zavartalan álom és szabad lélekzéssel, melyet már évek óta nélkülözök. Az égnek és önnek legyen hála.

Büillet, lelkezés.
Baar (Niederrhein, France) 1861. jun. 4. A Revalesciere nálam csodásan hatott. Látszólag merült erőm visszatért, és új életet érzek, mint ifjogomban. Étvágyom, melyet több év óta elvesztettem, visszatért és a terhes agynymás, mely 40 éven át kínozott, felhagyott. Ujjászültelem érzem magamat.
Ruff Dávid, földbírtokos.

58,782 sz. bizonyítvány.
Soká szenvedtem étvágytalanságban és evés utáni hányásban. Az ön jeles Revalesciere-je megszűntette a hányást és étvágyamat helyreállította. Meggyőződésem az ön Revalesciere-jének jelenségéről indit arra, hogy azt más szenvedőnek ajánljam.
Berger Károly.

62,914. sz. bizonyítvány.
Wezkan, 1868: sept. 14.
Minthogy éveken át idült aranyeres bajaim, májbetegségem és eldugulásom ellen hiába alkalmaztam minden orvos segélyt, kétségbeesésben az ön Revalesciere-jéhez folyamodtam. Nem adhatok elegendő hálát a jó Istennek és önnek az értékes természetadományért, mely rám kiszámíthatatlan jótét volt.
Steinmann Ferenc.

Táplálóból levén mint a hus, a Revalesciere felöltötte a gyermekeknek 50-szeres árát megtakarítatja gyógyszerkeben. Bádogszelencében fél fontos 1.60, 1 fontos 2.50, 2 fontos 4.50, 5 fontos 10 frt, 12 frs 20 fr, 24 frs 36 frt. Revalesciere chokoláté por- és tábla alakban 12 csészére 1.60 Revalesciere-lepnyéket, szelencékben 2 f. 50 kr és 4 f. 50 kr. 24 csészére 2.50, 48 csészére 4.50, porban 120 csészére 10 frt, 288 csészére 20 fr, 576 csészére 36 frt — Kapható: Barry du Barry és társánál Bécs, Walfischgasse 8 sz. Kolozsvárt: Binder gyógyszerészénél. Pesten: Török, Prágában: Fürst J., Brünben: Eder E., Debreczenben: Mihálovics István gyógyszerésznél, Duna-Földvár: Nadhera Pálnál, Károlyváros: Brilli F.-nél, Kanizsán: Lovak Károlynál, Maros-Vásárhely: Fogarasi Dömötörnél Pozsonyban: Pisztori Felixnél, Székes-Fehérvárott: Distalla Györgynél, Vágyúhelyen: Conlegr Ignácznál, Vasarodon: dr. Halter A.-nál, Agrámban: Irgalmasok gyógyszeráránban, azonkívül a bécsi ház postai utalvány vagy utányét mellett szétküldi.

174—312.
*) E rovat alatt közöltékért csupa a saját hatóság iránt nyilban vialat felelősséget szerek.

